

ИСТРАЖИВАЊЕ О ЗАПОСЛЕНИМА И О ЗАРАДАМА ЗАПОСЛЕНИХ

ПРАВНИ ОСНОВ

Месечно истраживање о запосленим и о зарадама запослених (РАД-1) спроводи се на основу Закона о званичној статистици („Службени гласник РС”, број 104/09).

МЕТОДОЛОШКЕ ОСНОВЕ

Циљ истраживања

Циљ истраживања о запосленим и о зарадама запослених је обезбеђивање реалних и поузданих података о висини, структури и кретању просечних зарада по делатностима и територијалним јединицама Републике Србије.

Извештајне јединице, статистичке јединице

Јединице посматрања и извештајне јединице за Месечно истраживање о запосленим и о зарадама запослених су правна лица (привредна друштва, предузећа, установе, задруге и друге организације), као и њихове јединице у саставу, по организационо-територијалном принципу, на нивоу општине.

Уколико привредно друштво, предузеће или друга организација имају организационе јединице (делове) које се баве другом делатношћу у односу на делатност матичне организације (независно од општине где су лоциране) или које се налазе ван општине седишта матичне организације (независно од делатности којом се баве), онда су те јединице, такође, јединице посматрања, јер подносе посебан извештај према делатности којом се баве, односно према општини на којој су лоциране. Изузетно, а складу са Регулативом ЕЦ 1503/2006, лица која су ангажована преко агенција за привремено запошљавање сматрају се запосленима у агенцији за запошљавање и приказују се у оквиру те делатности (шифре 78.20 и 78.30 КД 2010), а не у делатности јединице у којој стварно раде.

Јединица посматрања за запослене код предузетника (физичких лица) јесте сваки предузетник који је Пореској управи доставио попуњену пореску пријаву о обрачунатом и плаћеном порезу на зараде за извештајни месец.

Обухват истраживања

Месечно истраживање о запосленим и зарадама запослених спроводи се на намерно изабраном узорку правних лица. Оквир за избор/ажурирање узорка у овом истраживању чине сва привредна друштва, предузећа, установе, задруге и друге организације и њихове територијално издвојене јединице уписане у Статистички пословни регистар.

Узорком се обезбеђује репрезентативност података о укупним просечним зарадама на нивоу општине, а за регионе (територијални ниво НСТЈ 2) на нивоу области делатности. Критеријум за избор у узорак представља број запослених, на основу којег се извештајне јединице бирају у узорак, од већих ка мањим. Узорак обухвата око 8000 извештајних јединица, што је око 65% од укупног броја запослених у привредним друштвима, предузећима, установама, задругама и другим организацијама. Ажурирање узорка врши се у марту сваке године, а у случају да извештајна јединица у међувремену престане са радом, избор нове јединице врши из основног скупа, у складу са карактеристикама јединице која се замењује.

Истраживањем нису обухваћени запослени у Министарству одбране и Министарству унутрашњих послова Републике Србије, као ни индивидуални пољопривредници.

Подаци о зарадама запослених код приватних предузетника преузимају се из евиденција Пореске управе и придружују се подацима добијеним из месечног истраживања. Обухвата се око 65% запослених код предузетника. У обрачун просечних зарада не укључују се предузетници (лица која самостално обављају делатност/професију) који немају статус запослених.

Републички завод за статистику од 1999. године не располаже појединим подацима за АП Косово и Метохија, тако да они нису садржани у обухвату података за Републику Србију (укупно).

Метод, време и извори за прикупљање података

У истраживању се примењује извештајни метод прикупљања података путем обрасца РАД-1, који се попуњава за сваку јединицу изабрану у узорак.

Образац РАД-1 се попуњава на основу података рачуноводствене евиденције о исплати зарада и на основу кадровске евиденције о запосланима. Извештајне јединице су обавезне да попуњене обрасце за претходни месец, до 7. у текућем месецу, доставе надлежном подручном одељењу Републичког завода за статистику, односно Заводу за статистику и информатику Београда, где се врши унос података, контрола обухвата, рачунска и логичка контрола. До 15. у месецу извештаји се достављају Републичком заводу за статистику на даљу обраду.

Обавеза заштите индивидуалних података

Подаци добијени од привредних друштава, предузећа, установа, задруга или других организација, као и подаци преузети из Пореске управе, представљају службену тајну и не могу се појединачно објављивати, нити стављати на располагање корисницима. Корисницима могу бити доступни само подаци агрегирани на одређеним класификационим нивоима.

Дефиниције основних обележја

Путем обрасца РАД-1 прикупљају се подаци о броју запослених на крају извештајног месеца према кадровској евиденцији, о броју запослених који су примили зараду у извештајном месецу и о маси зарада и маси пореза и доприноса исплаћених у извештајном месецу. С обзиром на то да постојеће међународне регулативе, које се односе на краткорочне статистике, налажу обезбеђивање података о зарадама по часу рада, од априла 2011. године проширен је образац овог истраживања тако да се њиме прикупљају и подаци о часовима рада. Истовремено је у образцу извршена измена која омогућава да се поред просечних зарада исплаћених у месецу обезбеде и подаци неопходни за израчунавање просечних зарада исплаћених за месец. Како би се обезбедила усклађеност са европским регулативама у погледу дефиниције појма зарада, образцем РАД-1 се, од јануара 2013. године, прикупљају и подаци о трошковима превоза, који према регулативама ЕУ представљају део зараде.

Под појмом **зайослени** у овом истраживању подразумевају се лица која имају заснован радни однос са послодавцем (привредним друштвом, предузећем, установом, задругом или другом организацијом) на одређено или неодређено време, без обзира на то да ли раде пуно радно време или краће од њега. Не сматрају се запосленим лица која раде на основу уговора о делу или на основу уговора о обављању привремених и повремених послова.

Зарагу, у смислу члана 105 Закона о раду чини зарада која садржи порез и доприносе који се плаћају из зараде коју је запослени остварио за обављени рад и за време проведено на раду, затим увећана зарада, накнада зараде и друга примања (осим: накнаде трошкова за долазак и одлазак са посла, за време проведено на службеном путу у земљи и иностранству, отпремнине при одласку у пензију, солидарне помоћи, јубиларне награде, накнаде трошкова погребних услуга и накнаде штете због повреде на раду или професионалног обољења).

Метод израчунавања просечних зарада

Од јануара 1997. године, а према упутству Савезног завода за статистику од 21. фебруара 1997. године, просечне зараде израчунавају се тако што се маса зарада исплаћених у извештајном месецу дели са бројем запослених према подацима кадровске евиденције на крају извештајног месеца. Подаци о просечним зарадама односе се на све запослене према подацима кадровске евиденције, без обзира на то да ли су сви они у том месецу и примили зараде.

Од јануара 2009. године, поред података о просечним зарадама запослених код правних лица (који се прикупљају Месечним статистичким истраживањем о запосленим и о зарадама запослених РАД-1), при израчунавању просечних зарада узимају се у обзир и подаци о зарадама запослених код предузетника (који се добијају од Министарства финансија – Пореске управе). Подаци из Пореске управе преузимају се до 12. у месецу за претходни месец.

Ниво репрезентативности

Подаци о укупним просечним зарадама добијени из овог истраживања репрезентативни су на нивоу општине, док су за регионе (територијални ниво НСТЈ 2) репрезентативни на нивоу области делатности (двоцифарски ниво КД 2010).

Усаглашеност са међународним препорукама, стандардима и праксом

Изменама обрасца Месечног истраживање о запосленим и о зарадама запослених, извршеним у априлу 2011. и јануару 2013. године обезбеђена је потпуна усаглашеност података о зарадама и часовима рада за запослене код правних лица са регулативама ЕУ, које се односе на краткорочне статистике.

ОПИС ОРГАНИЗАЦИЈЕ ИСТРАЖИВАЊА

Органи за спровођење истраживања

У складу са Програмом статистичких истраживања, припрему, организацију и спровођење овог истраживања, као и обраду прикупљених података, врши Републички завод за статистику и Завода за статистику и информатику Београда.

У реализацији истраживања учествују запослени у Одељењу за статистику запослености и зарада у централу, као и запослени у свих 14 подручних одељења Републичког завода за статистику.

Обавезност давања података

Обавеза давања података утврђена је на основу члана 26. Закона о званичној статистици ("Службени гласник РС", бр.: 104/09), а казнене одредбе за одбијање давања података или давања непотпуних и нетачних података на основу члану 52. истог Закона.

Роковник основних фаза спровођења истраживања

- До 7. у месецу извештајне јединице су дужне да подручним одељењима и Градском заводу доставе попуњене обрасце РАД-1 за претходни месец.
- Унос и контрола материјала у подручним одељењима и Градском заводу за статистику и информатику Београда врши се од 8. до 15. у месецу, након чега се врши достава материјала у централу РЗС-а. Подаци Порсеке управе достављају се до 12. у месецу за претходни месец.
- Подаци о просечним зарадама објављују се 25. у месецу за претходни месец (изузетно, ако је 25. у суботу, подаци се објављују у петак, 24, а ако је 25. у недељу, подаци се објављују у понедељак, 26).

ИНСТРУМЕНТИ ИСТРАЖИВАЊА

Упитник РАД-1

Упутство за попуњавање

Списак номенклатура и класификација које се користе у истраживању

У истраживању се користе следеће класификације:

Класификација делатности (KD 2010), коју је на основу Закона о класификацији делатности („Службени гласник РС“, број 104/09) прописала Влада Уредбом од 29. јула 2009. године („Службени гласник РС“, бр. 54/10). Ова класификација је упоредива са класификацијом делатности Европске уније (NACE, rev. 2).

Списак општина који је сачињен у складу са Уредбом о номенклатури статистичких територијалних јединица („Службени гласник РС“, бр. 109/09, 46/10).

Поменуте класификације се могу пронаћи на званичном сајту Републичког завода за статистику.

Списак публикација

1. Саопштење ЗП11 – Зараде по запосленом у Републици Србији
2. Саопштење ЗП14 – Зараде по запосленом у Републици Србији, према општинама и градовима
3. Месечни преглед
4. Статистички годишњак
5. Статистички календар
6. Општине и региони у Републици Србији

Контакт особа – Јелена Милаковић, локал 250